

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

**BIOGEOGRAFIYA
FANI BO'YICHA
SILLABUS**

KUNDUZGI BO'LIM UCHUN

Bilim sohasi:	500 000 -Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta'lim sohasi:	520 000 –Atrof muhit
Ta'lim yo'nalishi:	60520200 -Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi

BUXORO-2024

Fan nomi:	Biogeografiya
Fan turi:	Ma'aburiy
Fan kodi:	BIG1106
Yil:	1
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlari:	180
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	120
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon (yozma)
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarni yerning umumgeografik qonuniyatlari asosida organizmlarning tarqalishi va yashash xususiyatlari bilan tanishtirishdan iborat.
Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1	Ekologiya asoslari (EKA1206)
2	Tuproq va agroekologiya (TAE11210)
Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jihatidan:	
TN1	Biotaaning geografik qobiq va inson hayotini shakllantirishdagi roli va o'rni bo'yicha bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Floristik va zoogeografik rayonlashirish xaritalaridan foydalana oladi va ularning yordami bilan alohida biogeografik hududlarni tavsiflay oladi;
TN3	Biogeografik xaritalardan foydalanish, biogeografik ob'ektlarga nisbatan qiyosiy geografik usullardan foydalanishni biladi.
Ko'nikmalar jihatidan:	

TN4	Biogeografiya fanining asosiy tushunchalarini tavsiflashni biladi;
TN5	Flora va faunaning tartibga solishni ekologik qonuniyatlari asosida tavsiflashni biladi;
TN6	Biogeografik hududlar ustida tajribalar olib borish ko'nikmasiga ega bo'
TN7	Turli hududlarning biogeografik xususiyatlarini, o'xshashlik va farqlarini aniqlaydi va taqqoslay oladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Biogeografiya fanining maqsad vazifalari
M2	Hayotning paydo bo'lishi
M3	Biogeografiyaning ekologik asoslari
M4	Biosfera
M5	Areologiya
M6	Madaniy o'simliklar va uy hayvonlari geografyasi
M7	Flora, fauna va biota
M8	Qurug'likning asosiy biomlari
M9	Jamoaarning balandlik bo'yicha differensiallanishi
M10	Ichki suv havzalari jamoalari
M11	Okean, dengiz va orollar biogeografiyasi
M12	Bioxilmaxilikni saqlashning biogeografik asoslari
M13	Biologik xilma-xillikning moslashuv muammolari
M14	Xalqaro iqlim nazorati va iqlimni saqlashga doir qonunlar
M15	Markaziy Osiyo uchun ob-havo ma'lumoti. "Bizning kelajakdagi iqlim" yoki geografik o'zgarishlar
Mashg'ulotlar shakli: amaliy (A)	
A1	Biogeografiyaning asosiy tarixiy taraqqiyot bosqichlari va turli tarixiy davrlarda olimlarning ilmiy ishlarida biosfera haqidagi gipotezalarning paydo bo'lishi va rivojlanishi
A2	Tirik moddaning biosferada energetika va muhit yaratishdagi hamda biosferada organizmlarning moddalarning aylanma harakatidagi roli. Yashash muhitlari, ekologik omillar, adaptatsiya
A3	Areal tushunchasining tur, turkum va sistematik guruhlarning geografik xarakteristikasi ekanligi
A4	Gomologik belgilar qat'olatlari va madaniy o'simliklarning kelib chiqish markazlari haqidagi N.V. Vavilovning ta'limoti
A5	Biosferada organizmlarning moddalarning aylanma harakatidagi roli
A6	Qurug'likning floristik, faunistik va biotik regionlari
A7	Jamoaarning balandlik mintaqalari va ularning kenglik mintaqalariga nisbatan solishtirish. Oroillar biomlari

A8	Okeanlarning organizmlar jamoalari. Ichki suv havzalarining asosiy tirlari va ular organizmlarning yashash muhiti sifatida
A9	Biogeografik tadqiqotlarning uslublari
A10	Qurug'likning faunistik regionlari
A11	Qurug'likning biotik rayonlashirilishini o'rganish
A12	Qurug'lik biomining asosiy tirlari: O'tmon (tayga, aralash va keng bargli o'tmonlar) Qurug'lik biomining asosiy tirlari: O'tmon-dasht va dasht, chala cho'l va cho'l
A13	Ichki suv havzalarining asosiy tirlari va ular organizmlarning yashash muhiti sifatida
A14	Okean va dengizlarning organizmlar jamoalari
A15	Bioxilmaxillikni muhofaza qilishda biogeografiyaning roli
Mustaqil ta'lim mavzulari (MT)	
MT1	Floristik regionlarni ajratish printsiplari va ularning tartibi
MT2	Faunistik regionlarni ajratish printsiplari va ularning tartibi
MT3	Biotik regionlarni ajratish printsiplari va ularning tartibi
MT4	Qurug'likning floristik regionlari
MT5	Qurug'likning faunistik regionlari
MT6	Qurug'likning biotik regionlari
MT7	Jamoalarni muhofaza qilish zonal farqlarni hisobga olish
MT8	Jamoalarni muhofaza qilish regional farqlarni hisobga olish.
MT9	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (Arktika va Antarktika cho'llari)
MT10	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (Tundra va O'tmon-tundra)
MT11	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (O'tmon, tayga, aralash va keng bargli o'tmonlar)
MT12	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (O'tmon-dasht va dasht)
MT13	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (Chala cho'l va cho'l)
MT14	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (Savannalar va siyrak o'tmonlar)
MT15	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (qattiq bargli doimiy yashil o'tmonlar va butazorlar)
MT16	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (fasliy nam, musson o'tmonlar)
MT17	Turli zonalaridagi jamoalardan xo'jalikda foydalanish (semtan ekvatorial o'tmonlar)
MT18	Okeandagi organizmlar jamoalari
MT19	Bioxilmaxillik to'g'risidagi Konvensiya (Rio-de-Janeiro, 1992)
MT20	Tirik tabiat obyektlarining noqonuniy savdosi va uning

	biioxilmaxillikning qisqartirishiga ta'siri
Asosiy adabiyotlar	
1	Воронов А.Г. «Биогеография с основами экологии». - М., МГУ, 1987
2	Воронов А.Г., Дроздов Н.Н., Мяло У.Г. «Биогеография мира». - М., Высшая школа, 1985
3	Жумаханов Ш.З. Биогеография асослари (матрицалар матни). - Наманган, 2017
Qo'shimcha adabiyotlar	
1	Ярошенко П.Д. «Общая биогеография». - М., Мысль, 1975
2	Радченко Т. А., Михайлов Ю. Е., Валдайских В.В. Биогеография. - Екатеринбург, Издательство Уральского университета. 2015
3	Киселев В.Н. Биогеография. - Минск, 2004
4	Mark V. Lomolino Brett R. Riddle Robert J. Whittaker James H. Brown. Biogeography 2010. Sinauer Associates Inc
5	Второв П.П., Дроздов Н.Н. «Биогеография». -М, Просвещение. 1978
Internet manbalar	
1	www.uznature.uz
2	www.ziyounet.uz
3	www.florainimal.ru

Talaba fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi

mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini toliq yoritib olish;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiyilik saqlanib ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- fan bo'yicha mavzu materialining nazariy va amaliy ahamiyatiga aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- mustaqil topshiriqlarni toliq va aniq bajargan bo'lsa;

- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;

- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy bilimlarni sharxlay olsa.

b) 4 baho olish uun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

b) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bolsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bo'lasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholashi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa;

Dastur muallifi:	Katta o'qituvchilar: Babamuradova Nargiza Juraevna Doniyorov Boymurod Normurotovich
E-mail:	nargiza.babamuradova@gmail.com b.n.doniyorov13051984@mail.ru
Tashkilot:	Buxoro davlat universiteti, Ekologiya va geografiya kafedrası

Taqrizchilar:	Jabborova O.I. BDTI "Tibbiy biologiya" kafedrası mudiri, dotsent. U.T.Norboyeva. BuxDU, "Ekologiya va geografiya" kafedrası professori, biologiya fanlari doktori.
----------------------	---

Mazkur Sillabus Buxoro davlat universiteti ilmiy kengashining 2024 yil 30 avgustdagi 1- sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus Buxoro davlat universiteti Tabiiy fanlar va agrobiotexnologiya fakulteti ilmiy kengashining 2024 yil 29 avgustdagi 1-sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Mazkur Sillabus Buxoro davlat universiteti Ekologiya va geografiya kafedrasining 2024 yil 28 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv-uslubiy departament boshlig'i:

S.S. Davlatov

Fakultet dekani:

A.A. Qodirov

Kafedra mudiri:

Y.D. Xolov

Tuzuvchi:

N.J. Babamuradova

B.N. Doniyorov